

Een duinbioloog als vogelbeschermer

Eric Wanders

HENK WIJKHUISEN

De eerste Nederlandse duinbioloog werd aangesteld bij de Duinwaterleiding Den Haag. Na verloop van tijd verruilde hij de duinen voor Vogelbescherming Nederland, waar hij thans directeur is. En daarnaast is hij oud-bestuurslid van Stichting Duinbehoud en momenteel adviseur van onze organisatie. Zijn naam is Eric Wanders. Een gesprek met Eric is goed voor een aantal pittige statements onder het motto: "shockeren van de wereld is geen doel op zich, maar een doel om verder te komen".

Eric Wanders: de eerste duinbioloog, directeur Vogelbescherming Nederland en ook nog verdienstelijk natuurfotograaf (foto: Vogelbescherming Nederland).

Over de rol van de waterwinning in de duinen is hij duidelijk. "Je moet altijd zorgen dat je deze functie combineert met natuurbeheer. Laat ze samen opgaan, want een complex systeem heeft meer stabiliteit in zich dan een enkelvoudig systeem. Bovendien kun je niet overzien hoe er tegen natuur wordt aangekeken over pakweg vijftig jaar. Daarom is het strategisch onjuist om de waterwinning de duinen uit te jagen. Je spreidt de risico's en water is nu eenmaal een primaire levensbehoefte".

Honderd jaar Vogelbescherming

Vogelbescherming Nederland bestaat dit jaar een eeuw en is uitgegroeid tot een middelgroot bedrijf met meer dan 100.000 leden. Op de vraag of vogelbescherming niet teveel nadruk legt op één aspect van de natuur antwoordt Eric: "Vogels zijn uitstekende ambassadeurs voor het denken over en uitvoeren van natuurbehoud. Vogels leggen een goede relatie tussen de mens en de natuur.

Vogelbescherming heeft een weg gevonden om zijn maatschappelijke functie waar te maken. We werken sterk in de breedte. Het is daarom goed dat iedereen betrokken is met zijn vogels in de tuin, maar ook goed dat er zoveel vogelwerkgroepen aan het werk zijn.

Vogelbescherming Nederland tilt de discussie op nationaal en internationaal niveau. En al die niveaus vinden we belangrijk. Ecologisch kan zo'n nestkastje dan weinig betekenis hebben, maar daardoor zijn er wel vogels in de tuin. Alles loopt via vogels. Vanuit vogels kun je heel concreet formuleren wat er in de natuur moet gebeuren. Neem bijvoorbeeld moerasvogels. Je praat dan over behoud en ontwikkeling van enorme natte gebieden, de wet-

lands. Daar hebben ook andere organismen baat bij. En je kijkt met vogels ook naar het internationaal verband. Als we aan de Wadden knagen, dan knagen we aan Siberië. Maar ook dichterbij huis zie je veel verbanden. Vogels broeden in een beschermd moerasgebied, maar foerageren in het belendende agrarische perceel. En daar moet je dan ook goede randvoorwaarden zien te verkrijgen, die gunstig moeten uitvallen voor de natuur".

Richt de blik naar buiten en schep condities

Eric: "Natuurbeheerders richten zich te veel op hun eigen gebied, zonder zich te realiseren dat die gebieden onderdeel uitmaken van een internationaal systeem. Moeras-, kust- en weidevogels zijn erg belangrijk in de internationale context. Natuurontwikkelingsprojecten zouden ook veel meer rekening moeten houden met juist die soorten. Beheerders met een paar duizend hectaren moeten zich niet over enkele soorten druk maken, maar zich veel meer richten op het landschapsniveau. Ecologische processen moeten de ruimte krijgen. Je moet als beheerder over de grenzen van jouw gebied heen kijken. Dan worden de dilemma's ook hanteerbaar. Dat kan door veelvuldig kennis te nemen van andere landschappen. Daar kun je lering uit trekken. Mijn stelling is dan ook dat je als natuurbeheerder nooit vrijblijvend ergens kan vertoeven. Als je op IJsland bent, dan behoort een beheerder zichzelf de vraag te stellen wat die natuur daar betekent voor de tweeduizend hectare die je in Nederland beheert.

En die vraag moet men zichzelf ook op de Boschplaat op Terschelling stellen. Ik vind het doodzonde dat daar stuifdijken zijn aangelegd

Honderd jaar geleden richtten vijf adellijke dames de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels op. Zij stoorden zich aan de trend om dode vogels en veren op hoeden te dragen. Vooral sterns moesten het ontgelden. Deze werden speciaal geschoten voor dit doel (foto: Vogelbescherming Nederland).

Over ganzen waren lange tijd alleen negatieve discussies gaande met agrariërs, maar er is nu een ganzenbeleid waar iedereen mee kan leven. Op de foto twee grauwe ganzen (foto: J.P. Wegner/Foto Natura).

om enkele soorten in het achterliggende gebied te behouden. Je moet juist mikken op het proces, dus weg met die stuifdijken. En dat geldt ook voor een natuurlijk bos. Daar moet je geen nestkasten ophangen. Je moet de condities zodanig vormgeven dat de inspanningen worden beloond en dan zien we vanzelf welke soorten er thuis horen. Gunstige condities scheppen, daar gaat het om en dan komt vanzelf die zeearend wellicht tot broeden”.

De provinciale overheid als Middeleeuws gilde

Onlangs heeft het Ministerie van LNV de ge-

biedsaanwijzingen onder de Vogelrichtlijn ter visie gelegd. In deze Europese richtlijn worden de belangrijkste vogelgebieden van ons land extra beschermd. Het gevolg was een hausse van bezwaren tegen de vermeende inperking van rechten en toekomstige ontwikkelingen. Bij de bezwaarmakers lopen de provinciale besturen voorop.

Eric: “In het algemeen stelt de economie de norm. De kunst is om belangstelling te prikkelen voor natuur. Natuur- en milieueducatie is te vrijblijvend. Met natuur- en milieueducatie boek je alleen op korte termijn enige winst. Vogelbescherming Nederland heeft gezorgd voor de effectuering van de Vogelrichtlijn. Als gevolg van deze richtlijn moeten overheden nu de lange termijn in de gaten houden. We zijn dan ook blij dat het aanwijzingenbeleid in ons jubileumjaar op ons afkomt. Dat is een mooi cadeau. Dat er nu zoveel kritiek is op de Vogelrichtlijn is geheel terecht. De Vogelrichtlijn doet niets anders dan wat er al in het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) staat. Alleen kun je het SGR in de prullenbak gooien, maar met de Vogelrichtlijn staat de Europese Unie ertussen en is de vrijblijvendheid weg. Het Europees kader geldt niet alleen voor het economisch denken, maar ook voor de natuur. De EU haalt de vrijblijvendheid dus van het nationale natuurbeleid af. Uit de heftige reacties van bijvoorbeeld provinciale overheden blijkt dat het multifunctioneel gebruik van het buitengebied helemaal niet zo multifunctioneel blijkt te zijn. Natuur speelt kennelijk geen belangrijke rol naast de economische belangen. De provincies gaan vooral uit van de economische belangen die men door de Vogelrichtlijn overigens terecht in gevaar ziet komen. Overheden behoren af te wegen, maar eigenlijk stelt de provinciale overheid zich met al die kritiek op als Middeleeuws gilde.

Te weinig filosofisch

Volgens Eric speelt een filosofische benadering van natuur in Nederland een te kleine rol. Eric: “Wij praten maar over natuurdoeltypen (het soort natuur dat je op een bepaalde plek wilt realiseren, redactie.), maar natuur kun je niet plannen. Natuurdoeltypen zijn meer een resultante van ons denken, dan een waardevrije benadering van natuur. Neem nu een vulkaan, die kun je toch niet plannen. Dat geeft al aan hoe Hollands het verhaal van natuurdoeltypen is. Wij accepteren Nederland niet als delta en wij zouden onze natuurlijke omgeving nu juist wat meer moeten accepteren. Eigenlijk is de Waddenzee al voor ons te groot. Ontken je de natuur, dan verzuip je terwijl je jezelf veilig voelt achter de dijk”.